

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi I. B. i P. B.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. I ACa
3839/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 2 lipca 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie w sprawie o sygn. I ACa 3839/23 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie doręczenia odpisu
apelacji pełnomocnikowi powodów oraz wyznaczenie terminu
rozprawy w sprawie o sygn. I ACa 3839/23, w terminie trzech
miesięcy od daty zwrotu akt;**
- 3. przyznaje skarżącym I. B. i P. B. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2.000
(dwa tysiące) złotych za okres od 14 grudnia 2023 r. do 2 lipca
2025 r.;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Warszawie na rzecz skarżących I. B. i P. B. kwotę 400
(czterysta) złotych tytułem opłaty od skargi;**

5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

UZASADNIENIE

Dnia 18 marca 2025 r. r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) I. B. i P. B. (dalej: „skarżący”) reprezentowani przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wnieśli do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie I ACa 3839/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie z powództwa I. B., P. B., z udziałem P. S.A. z siedzibą w W., sygn. akt: I ACa 3839/23, nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. wydanie Sądowi rozpoznającemu wskazaną sprawę zalecenia rozpoznania apelacji, tj. doręczenia odpisu apelacji pełnomocnikowi powodów oraz - ewentualnie - wyznaczenie terminu i przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej - w terminie 3 miesięcy;

3. przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwoty 2.000,00 zł (dwa tysiące złotych);

4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów tego postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że wyrokiem z dnia 26 października 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny, sygn. akt: I C 3205/20, ustalił że umowa kredytu mieszkaniowego nr 203 - 121272797/445/2005 z 23 czerwca 2005 r. zawarta między powodami a pozwanym bankiem, jest nieważna, zasądził od pozwanego banku łącznie na rzecz powodów 299.821,38 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 12 października 2019 r. do dnia zapłaty, ustalił, że pozwany bank w całości ponosi koszty postępowania, z tym, że ich wyliczenie pozostawił referendarzowi sądowemu. Od ww. wyroku pozwany wywiódł apelację, która - wraz z aktami sprawy - została przekazana Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie I Wydziałowi Cywilnemu. Sprawę zarejestrowano pod sygn. akt: I ACa 3839/23. Zgodnie z informacją zawartą w Portalu Informacyjnym sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 14 grudnia 2023 r. (data publikacji w PI: 12 stycznia 2024 r.). W dniu 2 lutego 2024 r. wydano postanowienie o zabezpieczeniu powództwa. Od dnia 14 grudnia 2023 r. (a już na pewno - od dnia 2 lutego 2024 r.) w sprawie nie podjęto żadnych czynności procesowych, w tym nie doręczono pełnomocnikowi powodów odpisu apelacji, ani nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej (jeżeli taki wniosek zawarto w treści apelacji).

Pismem z dnia 1 kwietnia 2025 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego), stanowiącym odpowiedź na skargę, Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona

może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy: uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

W realiach niniejszej sprawy wskazać należy, że akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 14 grudnia 2023 r. (t. IV k. 629)

i tego dnia przeprowadzono w systemie SLPS losowanie sędziego referenta (t. IV k. 630). Dnia następnego wpisano sprawę do repertorium ACa i skierowano sprawę do rozpoznania według kolejności wpływu do danego referatu (t. IV k. 631). W dniu 11 stycznia 2024 r. wpłynął wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego (t. IV k. 633). W dniu 30 stycznia 2024 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu posiedzenia celem rozpoznania wniosku na dzień 2 lutego 2024 r. (t. IV k. 645). Tego dnia zostało wydane postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia (t. IV k. 646). W dniu 10 kwietnia 2024 r. wpłynęło pismo przygotowawcze powodów wraz z rozszerzeniem powództwa (t. IV k. 651-652). W dniu 23 kwietnia 2024 r. wpłynęło pismo pozwanego wraz ze zgłoszeniem zarzutu prawa zatrzymania (t. IV k. 667). Zarządzeniem z dnia 4 marca 2025 r. dokonano kontroli złożonej apelacji pod kątem wypełnienia wymogów formalnych, zarządzono poinformowanie stron o składzie rozpoznającym sprawę oraz akta przedstawiono sędziemu referentowi celem rozważenia ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia (t. IV k. 672). W dniu 10 marca 2025 r. wydano postanowienie w przedmiocie sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia (t. IV k. 676), a w jego wyniku wezwano pełnomocnika pozwanego do uzupełnienia opłaty od apelacji w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia apelacji. Zarządzenie wykonano w dniu 17 marca 2025 r. (t. IV k. 677).

Sąd Najwyższy ustalił zatem, że na dzień rozpatrywania przezeń skargi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym trwa ponad półtora roku, zaś Sąd Apelacyjny, nie wyznaczył terminu jej rozpoznania.

Jednocześnie Sąd Najwyższy ocenił, że charakter, stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy, a także zachowanie się stron w sprawie, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, nie miało wpływu na powyższe, czego także nie wykazał Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość postępowania.

Dla stwierdzenia przewlekłości postępowania irrelevantne pozostają argumenty Prezesa Sądu Apelacyjnego dotyczące problemów kadrowych, czy też nadmierny napływ spraw. Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony

do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie Sutter v. Szwajcaria z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie Wasilewski v. Polska z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania sądu/wydziałów, naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

(zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżący wniesli o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2.000 zł. Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2.000 zł.

Należy podkreślić, że od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 14 grudnia 2023 r., do dnia rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi, tj. 2 lipca 2025 r. upłynęło około półtora roku.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznaje, że odpowiednia jest kwota 2.000 zł za okres od 14 grudnia 2023 r. do 2 lipca 2025 r.

Z uwagi na stwierdzoną przewlekłość postępowania, a zarazem brak wyznaczenia terminu rozpoznania sprawy, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, z urzędu zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie I ACa 3839/23 w terminie trzech miesięcy od dnia zwrotu akt sprawy, a także doręczenia odpisu apelacji pełnomocnikowi powodów czego, jak wynika z akt sprawy, dotychczas nie uczyniono.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964) orzekł jak w sentencji.

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

[MWR]

[a.ł]